

OBSAH

Používané značky a výrazy	10
Úvodem	11

I. SMYČCOVÁ TECHNIKA

1. Funkce pravé paže
Osmnáct částí paže 13 — Přirozená poloha paže 13 — Základní poloha smyčce 13
Funkce palce 14, prostředníku a prsteníku 15, ukazováku 15, malíku 15 — Smyčec jako páka 15 — Funkce zápěstí 17 — Přímé zápěstí 17 — Funkce předloktí 17 a záloktí 18.
2. Držení smyčce a činnost pravé paže při pomalých smyčích na téže struně
Úkoly smyčce 18 — Uchopení smyčce 19 — Nasazování smyčce 20 — Krátké smyky uprostřed smyčce 21, u žabky 21, u špičky 21 — Smyky celým smyčcem 21 — Váha smyčce 22 — Vedení smyčce rovnoběžně s kobyolkou 22 — Sklon smyčce 22 — Příklad prstů k prutu 22 — Změny napětí v ruce 22 — Cvičení celého smyku se změnami držení smyčce 23 — „Minutové“ smyky 23 — Pomalá fortissima 23
3. Pohyblivost a souhybnost částí pravé paže
Spolupráce všech částí pravé paže 24 — Uvolňování svalového napětí dynamikou 25, rychlostí pohybů 25 — Cvičení pohyblivosti prstů 25, zápěstí 27, předloktí 28 — Hra ob strunu 29 — Odrazivost smyčce 29 — Vřetenný pohyb 29
Cvičení pohyblivosti záloktí 29
4. Změny smyků u žabky
Vliv váhy smyčce 31 — Zvolňování smyku a nadlehčování smyčce před obrátkou u žabky 32 — Vliv rychlosti smyku a gravitace na změnu smyku 33 — Hra s loktem u těla 34 — Hra „s vysokým loktem“ 34 — Hra „se středně vysokým loktem“ 34 — Postup návniku obrátek u žabky 35
5. Přechody strun
Legatové přechody na dvou sousedních strunách 37 — Legatové přechody přes více strun 38 — Sedm rovin strun 38 — Zkracování nebo prodlužování smyků při hře přes struny 38 — Legatové přechody s jedné dvojice strun na druhou 39
Tlak na smyčec při dvojjzvcích 40 — Akordy 40 — Pohyb trupu při hře akordů 41
Přechody détaché na dvou strunách 42 — Pocit pohybové souhry všech částí pravé paže 42 — Přechody smyčce détaché na více strunách 42 — Přechody détaché s jedné dvojice strun na druhou 43
6. Dynamika (technická)
Realisace dynamiky 44 — Crescendo (smyk Tartiniho) 44 — Decrescendo 46
Chvějivost smyčce 46 — Dynamická vlna 47 — Přechody smyčce mezi kobyolkou a hmatníkem 47 — Akcenty ostré a měkké 47 — Střídání silných a slabých tónů 49
7. Staccato
Martelé 50 — Grand martelé 51 — Řadové staccato prstové 52, zápěstní 54, „z lokte“ 55, smykem $\square$ 55 — Smyk Viottiho 56

8. Saltato (smyky skákavé)

Spiccato dlouhé 57, odrazové 58, kombinované 59 — Odrazivost smyčce 59
Cvičení spiccata 59 — Staccato volant 60 — Sautillé 60 — Ricochet 62 — Arpeggio-ricochet 62

II. HMATNÍKOVÁ TECHNIKA

9. Držení houslí a postoj při hře

Normativní poloha houslí při hře a odchylky 65 — Podbradek 67 — Podložka 67
Držení houslí hlavou a ramenem 68 — Pult 69 — Postoj 69 — Normativní poloha
levé paže 70 — Poloha paže ve vyšších polohách 72 — Prsty 72 — Hmat Geminia-
ního 73

10. Intonace

Hudební sluch 73 — Citlivost a stabilita sluchu 74 — Sluchové ústrojí 74 — Fysi-
kální výklad intonace 75 — Temperované ladění 76 — Poměry kmitočtů 76 — Tó-
ny Tartiniho a tóny sumační 77 — Intonace s hlediska psychologického 78
Harmonický podklad intonace 78 — Vycitování tendencí tónů 79 — Intonace stup-
nic 80 — Půltóny ve vysokých polohách 81 — Čtyři možnosti intonačního srovná-
vání 82 — Intonační stabilita 83 — Intonace začátečnicků 84 — Technické
intonační pomůcky 86 — Intonace přirozená 87 — Kontrola intonace podle
prázdných strun 87 — Intonace tendenční 88 — Intonace temperovaná 89 — Chro-
matické postupy 89 — Zmenšený septakord 90 — Zvětšený trojzvuk 92

11. Úder prstů

4 fáze úderu prstů 93 — Denní posilování prstů 93 — Ševčíkův op. 7 93
Speciální cvičení úderu prstů 95 — Citlivost konečků prstů 96

12. Trylek

Rozehrání před trylky 96 — Výška zdvihu prstů 97 — Tlak prstů 97 — Dispo-
sice pro trylek 97 — Vířivý trylek 97 — Trylek vibratový 98 — Udržování
dobrého trylku 98

13. Zadržování prstů na struně a anticipace hmatů

Tři důvody pro zadržování prstů na struně 100 — Zvyk zadržovat prsty na
struně 101 — Anticipace hmatů na téže struně 102, na různých strunách 103,
při výměnách poloh 103 — Nevhodná anticipace při vibratu 104 — Anticipace
„těsně přípravná“ 105

14. Hra v polohách a výměny poloh

Význam hry v první poloze 105 — Pořadí poloh 106 — Úvod do hry v nové
poloze 106 — 4 druhy výměn poloh 107 — Pohyby palce 108 — Tlak prstů 109
Pomalá a rychlá glissanda 109 — Výměny posuvné 109 — Výměny přesuvné, hra-
né technicky nebo výrazově 110 — Výměny průsuvné 112 — Výměny příčné
posuvné 115, příčné přesuvné 116, příčné průsuvné 117 — Výměny poloh
skokem 119 — Výměny poloh smykem détaché 119 — Cvičení výměn poloh 120

15. Stupnice a rozložené akordy

Stupnice a rozložené akordy jednooktávové (elementární) 121 — Jednooktávové
stupnice a rozložené akordy na téže struně 121 — Stupnice a rozložené akordy
dvouoktávové 123 — Polohové stupnice a rozložené akordy dvouoktávové 124
Třioktávové jednoduché stupnice a rozložené akordy 125 — Tabulka prstokladů
třioktávových stupnic a rozložených akordů 125 a tabulka cvičebních způsobů 126
Chromatická stupnice v I. poloze 129, v polohách 130, na jedné struně 130

Chromatické glissando 131 — Oktávové stupnice 131 a rozložené akordy 133
Prstokladové oktávy 133 — Terciové stupnice 133 — Sextové stupnice 135
Kvartové stupnice 137 — Decimové stupnice 138 — Flageolety 139 — Flageolet-
tové stupnice 143 — Přehled flageoletových hmatů 142 — Fleschův systém
stupnic 144

16. Vibrato

Tři druhy vibrata 145 — Odtážený ukazováček 146 — Kombinované vibrato
(návnik) 147 — Vibrato začátečníků 148 — Vibrato příliš volné 149, křečovitě 149,
příliš rychlé 149, celým předloktím 149 — Temperament a vibrato 149 — Zvyk
vibrovat stále 150

III. VÝRAZOVÉ SLOŽKY HRY

17. Hudební představy. (Odpojování hudebních představ od pohybové techniky.)

Rozpojování techniky a výrazu 151 — Vědomé zvýrazňování hry 152 — Napřed
představy, potom zvuk 152 — Hudební představové struktury a jejich změny 152
Citová odezva hudebního žití 153 — Závislost výrazovosti hry na všeobecném
citovém životě 153 — Hra umělecká a řemeslná 154 — Znázornění psychologického
i technického dění při hře 154 — 5 vrstev hudebního proudu: čtení, hudební
představy, emoce, představy o technice, technika 155 — Vzájemné spoje pěti
vrstev hudebního proudu 156 — Vyváženost techniky a výrazu 157 — Skladatel-
ská činnost houslistů 157 — Hra jen v představě 157 — Návod k představovému
studiu 158

18. Melodie a jiné řady tónů. Frázování

Výraz řad tónů 160 — Zpěv jako výrazová pomůcka 160 — Různý charakter řad
tónů 160 — Analogie mezi hudbou a slovesným projevem 161 — Členění tóno-
vých řad 161 — Podrobnost členění 162 — Kdy nefrázujeme 162 — Pokyny pro
frázování 162 — Způsoby frázování 165 — Vypracování fráze 165 (příklady) — Frá-
zování a smyky 167 — Frázování skladeb Bachových 167 — Frázovací praxe 168
Hra písní 168

19. Harmonie

Spojitosť harmonie a citů 169 — Basy 169 — Srozumitelnost harmonie 170 — To-
nalita 170 — Alterace 170 — Modulace 170 — Charakter tónin 171 — Zvýraznění
hry procitováním harmonií 171 — Hra doprovodů na klavír 172 — Úlohy ke
zintensivnění harmonického citu 172

20. Rytmus

Rytmus a metrum se projevuje také dynamicky 173 — Klepání taktu nohou 173
Hra ve stejnoměrném tempu 173 — Zrychlování a zvolňování tempa 174 — Volba
tempa vzhledem k technice nebo vzhledem k výrazu 174 — Výchova rytmického
citu 175 — Metronom 175 — Rozpor mezi intonací a rytmem 176 — Vliv rytmic-
kých cvičení 176 — Tabulky ukázkových cvičebních rytmů a návod, jak jich
používat 178 — Spojení duoly s triolou 182

21. Dynamika (výrazová)

Spojitosť dynamiky s citěním a povahou 183 — Dynamika jako kritérium hudeb-
nosti 183 — Dynamika při frázování 184 — Dynamika a pozornostní zaměření 184
Funkce dynamiky v podobenství 184 — Procitování dynamiky 184 — Roztřídění
dynamiky 185 — Crescendo a decrescendo 185 — Druhy akcentů 185 — Terasovi-
tá dynamika 185 — Pohyby těla při dynamických změnách 185

22. Zvukové zbarvení

Hobojový tímbr 186 — Flautato 187 — Ponticello 187 — Pizzicato 187 — Pizzicato levou rukou 187 — Pizzicatové trylky 188 — Col legno 189

IV. DIDAKTIKA A DOPLŇKY

23. Studium přednesových skladeb na nástroji

Opakování a mechanisace 191 — Snaha zlepšovat 192 — Cvičení změnami tendencí 192 — Postup nácvičku 192 — Intonační nácviček 192 — Technické propracování 193 — Rytmus skladby 194 — Formování jednotlivých frází 194 — Výraz větších celků 195 — Udržování nacvičených skladeb 195 — Ševčíkův postup nácvičku skladeb 196 — Písemné analýsy obtíží 196

24. Umělecká výchova

Výchova k estetickému citění 198 — Pospolitý vývoj technický a výrazový 199 Zrychlování technického vývoje 199 — Stylovost 199 — Podněcování ke studiu 200 Vlastnosti dobrého učitele 200 — Výchova dětí předškolního věku 201, dětí školou povinných 201, mládeže popubertálního věku 202 — Hudební fantazie 203 — Osobitost 204 — Typy houslistů: reflexní a intelektuální 204 — Vyrovnávání typů 205 Výchova k individualitě 206 — Gramofonové desky a nahrávání 207 — Umělec dnešní doby 207 — Formalismus 208

25. Styl

Skladby klasického období 209 — Klasický rytmus 209 — Dynamika klasických skladeb 209 — Saltato v barokních skladbách 210 — Skladby rokoka 210 — Beethoven 210 — Skladby romantiků 211 — Novoromantické 211 — Impresionismus 211 — Novodobá hudba 212 — Dnešní hudba 212 — Komorní styl 213 Koncertní styl 213 — Osobité vlastnosti skladatelů 213 — Skladby různých národů 213

26. Pružnost (uvolněnost) hry

Psychika uvolněná a psychika v napětí 214 — Řídící ústředí hudebně psychologické 215 Funkce řídicího ústředí 215 — Výchova k psychologické uvolněnosti relaxací a koncentrací 216 — Střídání pozornostního zaměření 216 — Uvolňování svalů 218

27. Uspořádání denního cvičení

Denní cvičení 219 — Rozdělení cvičení 219 — Vícestranná práce 219 — Hra vsedě 219 — Chůť ke hře 219 — Plánování práce 220

28. Hudební paměť

Hlavní druhy paměti: sluchová 220, citová 220, zraková 221, pohybová 221 Uvědomování pohybů 221 — Memorování opakováním 222 — Zákon Jostův 222 Memorování bez houslí 223 — Střídavé zaměřování pozornosti 223 — Řízení reprodukce z paměti 224 — Paměť logická 225 — Rozhodné tóny 225 — Podobné řady tónů 226 — Odpočinek 226 — Zájem 226 — Spolehlivost pamětního nácvičku 226

29. Tréma

Projevy ve sféře psychologické 227 a tělesné 227 — Příčiny trémy 227 — Sňahový komplex 227 — Obavný komplex 228 — Různosměrné tendence volní 228 — Nervy 228 — Podmíněné reflexy 228 — Dvojitá trémistá 229 — Subjektivní hodnocení 229 — Odstup svého „já“ 230 — Alkohol 230 — Okamžitá autokritika výkonu 230 — Hra jen pro sebe samého 231 — Uvolněná mysl 231 — Kladný poměr k příštímu výkonu 231 — Vnitřní „povýšenost“ 232 — Koncentrace 232 — Dobrá příprava 233 — Předběžné zkoušky 233 — Sebevědomí 233 — Isolace případů

trémy 233 — Překonávání obtíží ironií 233 — Zdůrazňování kladů 234 — Auto-
sugesce 234 — Výkon bez přípravy 235 — Společenská 235 — Přehled proti-
trémových prostředků 235

30. Úprava (adjustace) houslí a smyčce ke hře

Kobyłka 236 — Pražec 237 — Struny 237 — Podstavec houslí 238 — Količky 238
Ladění 238 — Podbradek 239 — Hmatník 239 — Čištění houslí 239 — Mensura
houslí 239 — Dusítko 240 — Smyčec 240 — Kalafunování 240 — Rovnění smyč-
ce 240 — „Němé housle“ 240

31. Dopis Tartiniho

Slabé nasazování smyčce a rozvinování tónu 241 — Hra fug (etud) Corellioho 241
Cvičení hry ob strunu 242 — Cvičení hry *à la position* ve II.—V. poloze 242
Cvičení rozbíhavého trylku 243 — Komentář k dopisu 243

32. Výzkum nadání ke hře na housle

Nadání rodičů 244 — Dosavadní život 244 — Zdravotní stav, nervy 245 — Zkouška
klidu rukou 245 — Zájem o hudbu 245 — Manuální schopnosti 245 — Smysl
pro výšku tónů 247 — Představy harmonií 248 — Rytmus 250 — Dynamika a
kvalita zvuku 251 — Paměť 251 — Vazba představ a pohybů 252 — Vazba hudeb-
ních představ a notových značek 252 — Vazba citů a zvukových dojmů 252
Spolehlivost zkoušek hudebního nadání 253

33. Methodický postup elementárního vyučování (hry v I. poloze)

Úvod pro učitele: Návčik v hodině 254 — Týdně 2 hodiny 254 — Dohled 254
Cvičí se vsedě 254 — Hra z paměti 254 — Nejdříve představy, pak hra 255 — Po-
stup návčiku 255 — Značky a používání Methodického postupu 255 — Prsto-
kladová notace 255 — Postup elementárního vyučování 256 — Hra jen na
prázdných strunách (č. 1—16) 256 — Pizzicato (č. 17—61) 257 — Arco (od č. 62)
262 — Druhý prstoklad, mollový (č. 112—129) 271 — Třetí prstoklad, pražcový
(č. 130—142) 275 — Čtvrtý prstoklad, se sníženým čtvrtým prstem (č. 143—148)
278 — Pátý prstoklad, se zvýšeným třetím prstem (č. 149—161) 280 — Šestý prsto-
klad, se sníženým třetím prstem (č. 162—167) 283 — Poloviční poloha (č. 168) 284
Zvýšená I. poloha (č. 169) 285 — Dvojmaty, hra ob strunu, nátryly, chroma-
tika (č. 170—177) 286

Věcný rejstřík

289

Jmenný rejstřík

294